

joči činitelj pred mnogimi, velikimi in važnimi nalogami. Od tega, koliko se bodo ti vplivajoči činitelji spoznali in novih razmerah, v koliko bodo znali zapopasti in razumeti zahteve novega časa, zavisi vse bodoče življenje naše nove ujedinjene države in naše nacije.

Uk in vzgoja mladega narodnega naraščanja sta bila povsod in vedno velike važnosti za državno in narodno življenje, ali drugače rečeno: uk in vzgoja mladega narodnega naraščanja je bilo vedno in povsod prilagojeno nacionalnim idealom in državnim nalogam. Zaradi tega spada med vplivne činitelje za življenje in razvoj države in naroda tudi narodna šola in narodno učiteljstvo. Toda naše posebne državne in nacionalne razmere proročajo, da ima odgoja mladega narodnega naraščanja v naših narodnih šolah posebno veliko važnost, večjo kot pa v mnogih drugih državah in drugih narodih. Vseled tega zavisi bodoči obstoj in razvoj naše nove in ujedinjene države in nacije v mnogočemu od tega: koliko se bodo orientirali ali naši prosvetni delavci, odgojitelji in učitelji naše narodne mladine v teh novih razmerah in koliko bodo dobro shvatili zahteve novega časa in z ozirom na to uravnali tudi smernice svojega dela.

Ker žive odgojitelji in učitelji narodne mladine in delujejo v vseh delih naše nove države, imajo tudi priliko opazovati celodnevno mnogo pojavov, v katerih se silno izraža plemenski čut, pokrajinski patriotizem in separatistične težnje; in vse to dokazuje, da pri nas v resnici še ni pravega nacionalnega edinstva, in da se mora isto šele ustvariti.

NACIONALNO UJEDINJENJE.

Lunaštvo vojske in diplomatska modrost sta stvorila samo naše državno ali samo teritorialno edinstvo, toda ustvaritev našega nacionalnega edinstva ni v njuni moči. Nacionalno ujedinenje ne more izvršiti ne vojska, ne diplomacija, ne policija; to se ne more utrditi niti z državno ustavo niti s kakršnimi progami in proklamacijami. Ujedinenje se more izvršiti samo z dobro šolo in odgojo mladega narodnega naraščanja v narodnih šolah, ker se samo z dobrim poukom in odgojo mladega narodnega naraščanja more doseči, da zamro pokrajinski patriotizem in plemenski čut ter separatistične težnje v poedinah pokrajinah, in da mesto plemenskih teženj zavladata nacionalna zavest in narodni čut, namesto pokrajinskega patriotizma pa splošna ljubezen do cele ujedinjene domovine tako, da se vsi počutijo v njej ne samo kot podaniki ene države, ampak kot sinovi enega naroda.

To je v sedanjih naših državah in nacionalnih razmerah prva, največja in najvažnejša naloga narodne šole, vzgojevalcev in učiteljev naše narodne mladine, kajti dokler se ta naloga navadno šole ne izvrši, do tedaj ne more stati naše državno ujedinenje na čvrstih temeljih.

DRŽAVNA IDEJA IN DRŽAVLJANSKA ZAVEST.

Druga, ravno tako važna naloga, ki tudi poteče kot zahteva novega časa in ki ravno tako spada v delokrog narodne šole, vzgojitelja in učitelja narodne mladine, je delovanje in vpliv na razvoj in širjenje domorodne zavesti, katere tudi ni v dovoljni meri v vseh pokrajinah in vseh panogah našega naroda.

Naša nova ujedinjena država je postavljena na demokratskem temelju, toda velik del našega naroda je živel in se vzgojil v državah z najbolskratskimi uredbami. Prvo in temeljno načelo vsake demokracije je načelo narodne samoprave.

Toda zelo težko je uveljaviti in izpeljati v državi, kjer v masi naroda ne vladata dovolj narodna zavest in razumevanje pomena narodne samoprave, ker take narodne mase podležejo lahko nevedoma vplivom škodljive propagande in padejo vsled tega lahko iz svobode v anarhijo, iz te pa v reakcijo.

Najboljši jezik tem in takim kvarnim vplivom za pravilno življenje in razvoj države in naroda je pa izobrazba širokih narodnih mas.

Kjer se pred podelitvijo velike politične svobode in državljskih pravic ni izvršila izobraz-

ba najširših narodnih mas morda zato, ker se to ni moglo, se mora sedaj zastaviti vse sile, da se uživanje politične svobode in državljskih pravic ter izobrazevanje najširših narodnih mas vršita vzporedno, da se na ta radikalni način poleg drugih preventivnih ukrepov preprečijo in onemogočijo nezaželeni in mogoči neredi, zmešnjave in potresi v državi, kar ovira mir in pravičen državni razvoj.

KULTURNO UJEDINJENJE.

Tretja važna zahteva novega časa, ki spada med naloge narodne šole in vsled tega tudi med dolžnosti vzgojiteljev in učiteljev mladine, je vpliv na ustvaritev in širjenje duševne in materialne duševne kulture.

Veliki del našega naroda je preganjala zgodovinska usoda, da mu je premagovalec uničil staro nacionalno državo in staro kulturo, nesrečni zemljepisni položaj pa mu je izročil še nesrečnejšo dolžnost, da je moral cela stoletja odbijati napade od zahoda na zahod in od zahoda na vzhod. Posledica tega je bilo, da so se razvile v tem delu našega naroda lepe vrline: viteški čut, junaštvo in požrtvovanje za domovino, torej vrline, katere se morejo primerjati samo še z onimi v stari klasični zgodovini starih Grkov in Rimljanov, in s katerimi vrlinami je ta del našega naroda navdušil cel svet. Ta del našega naroda se tedaj lahko ponaša s svojimi lastnostmi; on se more ponašati tudi s tem, da so iz njega izšli vsi veliki pokreti za naše osvobodjenje in ujedinenje; toda od vseh teh vrlin se ne more ujeti v ekonomskem smislu. Osvobodjenje in ujedinenje se ne smeta smatrati za poslednji cilj naše nacije, temveč za izvojevanje najvažnejših in najpotrebnejših predpogojev za uspešno kulturno razvite in napredovanje.

Po končanih bojih za naše osvobodjenje in ujedinenje mora nastati era intenzivnega dela na kulturnem razvoju in okrepitevi našega naroda, da bi se vsi deli našega naroda v čim krajšem času izednčili v kulturnem pogledu z drugimi narodi, ki so imeli boljšo zgodovinsko usodo in katerih kulturni razvoj ni bil oviran z ničemer. V mednarodni tekmi hiti vsak, da čim prej doseže svoj cilj. Ta tekma se vrši s strašno brzino; tu nihče nikogar ne čaka, in gorje tistemu, ki je počasen, ker njega hitrejši pogazijo.

Velik del našega naroda poseduje divne kraje, ki jih je narava obdarila s krasnim podnebljem in z vsemi drugimi dobrotami, toda te divne pokrajine pokriva gosta tema neznanja, ker velik del našega naroda blodi še kot po mraku ter se na vse načine muči in trpi. Vse svoje posle, od katerih živi in od katerih daje Bogu kar je božjega in kralju kar je kraljevega, izvršuje še primitivno brez kakšnega znanja in razumevanja; toda narod, ki opravlja posle, ki ga preživljajo, brez dovoljznega znanja in razumevanja, se ne more nikdar dvigniti do pravega blagostanja. Ogromna je tedaj razlika v tem pogledu med kulturno mlajšimi in kulturno starejšimi, ker dočim so prvi sužnji prirodnih sil, so te prirodne sile drugi obvladali in jih vpregli, da jim služijo.

Za kulturni razvoj in pospešitev naroda je potrebno tedaj znanje in razumevanje, toda to potrebno znanje in razumevanje, brez katerega ne more biti narodnega blagostanja, se doseže le potom izobrazbe narodne mladine v narodnih šolah, kajti: »Kdor se mlad uči, se star ne muči«.

Tako se tedaj morajo razumeti zahteve novega časa, naloge narodne šole in dolžnosti učitelja narodne mladine, ki pa niso niti majhne niti lahke. Te velike in pomembne zahteve se morajo izpolniti, zato mora tudi narodna šola odgovarjati vsem tem nalogam, kajti ako jim ne odgovarja v polni meri, ni vredno niti da obstaja niti da se jo vzdržuje. Narodna šola bo morala izvrševati vse svoje naloge samo tedaj, ako se bo pri izvrševanju teh zahtev hodilo po dobro zasnovanem in utrjenem načrtu in sistemu; ker delo, ki se ne izpelje po določenem načrtu nikdar ne obrodi zaželenih rezultatov. (Dalje prih.)

Pristopite k „Jugoslovanski Matici“!

greh zoper tendenco poenostavljanja jezikovnih izrazil, če uvedemo v knjiže ta znak. Po vsestranskem preudarku sem namreč prišel do nučnega prepričanja, da je tak znak edino sredstvo, ki nam omogoči, da otroka naučim zahtevane izgovarjave. In ta črka, če bi jo uvedli v svoje knjiže, pravzaprav niti ne bi bila črka, temveč samo za elementarni razred veljavno optično ponazorilo za ono, česar drugače otrokom ne morem dopovedati. To je moje mnenje, ki bi ga povdaril še s tem, da opozorim na Polake, ki imajo tudi trojni l in celo posebne znake zanj, pa jim ne bride na misel, da bi jih odpravili.

Preidem k novi točki: kakšen namen ima naredba? O tem naredba molči. Pa sklepajmo sami. Da je upravičena, o tem menda nihče ne dvomi. Saj me je skoro sram da ponavljam tisti citat iz Cankarja: ... »jedna jedelj pomaranča in še jed-

* Ravno danes, ko prepisujem koncept, berem, da so tov. Jamšek, Bregant, Bohinc in Drnovšek iz brežiško-sevniškega okraja predlagali naj se sistira. Morda koga spreobrnem.

Ferjalni Savez učiteljstva.

—f Učiteljski Ferjalni Savez. (Iz seji pododseka F. S. UJU Poverjenštvu Ljubljana). Pripravljalni odbor uč. Ferjalnog Saveza (tovariši Fegic, Jedrlinič in Šeme iz Ljubljane, Mrovlje — Ve-Eke Lašče, Zor — Trebelno in Pirnat — Novo mesto) je imel v nedeljo, 25. februarja ob 10. uri dopoldne v Učiteljski tiskarni sejo, kjer se je sklenilo, da se pozove potom okrožnice vsa okrajna učiteljska društva k pristopu v uč. F. S. Okrožnica bo vsebovala tudi kratko navodilo glede ustanavljanja podružnic F. S. pri okrajnih učiteljskih društvi. S sestavo okrožnice so se pooblastili tovariši Fegic, Jedrlinič in Šeme. Pravila F. S. in poslovnik se morajo še razmnožiti in sledi najkasneje v 14 dneh. Obenem se naprosi preko ljubljanskega poverjenštvu UJU centralo UJU, da posreduje preko ministrstva prosvete pri ministrstvu s obsebnim učiteljem-ferjalcem ali vsaj samo po dvema. — V Ljubljani se čimprej ustanovi podruž. uč. F. S., katera si izvoli odbor, ki bo posloval do 1. skupštine F. S. tudi kot glavni (pokr.) odbor uč. F. S., to pa zato ker je poslovanje odb. čigar člani so raztreseni po vsej Slovenji, radi pogosto potrebnih sej zelo otežkočeno ter zvezano z velikimi stroški, ki bi obremenilo ljub. pov. UJU, oziroma pozneje pokr. Pov. uč. F. S. v Ljubljani. Vsi predsedniki P. uč. F. S. pa tvorijo njegov širši svet, ki zboraže — če je mogoče — o priliki skupščine UJU o velikih počitnicah. — Dokler ne pride ljubljanska podr. F. S. kot pokrajinsko Pov. uč. F. S. do svojega denarja, nosi njegove stroške ljubljansko poverjenštvu UJU. Takoj po ustanovitvi ljubljanske podružnice F. S. se bo pričelo z nabiranjem dobrotnorov F. S. po Ljubljani. — Pri okrajnih uč. društvi ustanovljene podružnice F. S. naj se javijo kar direktno na Glavno Poverjenštvu Ferjalnog Saveza v Beogradu. II. beogr. gimnazija, ki jim pošlje vse potrebno; sporoče pa naj svojo ustanovitve tudi v Ljubljano tovarišu Šemetu, ki jih bo vodil v evidenci in posređoval z Glavnim Pov. F. S., dokler se v Ljubljani ne osnuje pokrajinsko poverjenštvu uč. F. S. Čigar posej bo poslej to. — Prvo podružnico uč. F. S., ki šteje že okrog 40 članov, je ustanovilo okr. uč. društvo v Novem mestu 10. februarja t. l. Predsednik je tovariš V. Pirnat. Temu vzhledu slede gotovo vsa okrajna uč. društva v Sloveniji in to najkasneje v marcu, ker se članarina v vsakim mesecem za 1 Din zviša, junija skoro podvoji, pozneje pa je pristop za leto nemogoč. — Pirnat V.

—f Glasnik Ferjalnog Saveza. Izšla je druga in tretja številka. Vsebinska je zelo informativna. Poleg drugega ima tudi okle jugoslovanskemu učiteljstvu in poročila o našem tozadevnem gibanju.

Iz Jugoslavije.

— Zopet nov udarec. Finančni minister je v sporazumu z ministrom za notranje stvari izdal naredbo, ki določa ureditev krajev in drugi in tretji draginski razred. Za Slovenijo se je določilo, da pridejo v drugi razred vsa mesta in vsi oni kraji, kjer se nahajajo okrajna glavartva, vsi ostali kraji se uvrstijo v III. razred. Naredba velja od 1. marca. Predloge, da se upoštevajo tudi veliki industrijski kraji, nadalje kopališča in pa žalski kraji v obmejnem teritoriju, ki vsi sicer

formalno ne nosijo imena mest, pa imajo povsem mestni značaj in težje prehranjevalne in življenske razmere, je finančni minister odklonil. — S tem odlokom so posebno udarjeni prosvetni delavci (učitelji) v obmejnih krajih, kjer naši ljudje zaradi nacionalnega in državnega nasprotstva do nacionalne šole in učiteljstva dobe le, če življenjske potrebe drago plačajo in preplačajo. Znano je, da zaradi tega ni dobili za ta mesta niti kompetentov. Toda naša vlada, opozorjena na to gre preko tega, ni ji mar za državne interese, ni ji mar za nacionalne interese, pri njej je glavni birokratizem, po katerem vlada — čeprav državi v škodo.

— Državna sramota — naše plače in naš boj za kruh. V petek, 2. marca so imeli zastopniki ljubljanskih oorganizacij državnih nameščencev in železničarjev sestanek, na katerem so ugovorili: 1. izenačenje draginskih in stanarinskih doklad, ki stopi za državne nameščence v veljavno s 1. marcem, obsega tako neznatne poviške da o omiljenju bede ne more biti govora, tem manj ker se nova opredelitev draginskih razredov ne sklada z draginskimi razlikami v posameznih krajih in conah, ker so podružniške in služiteljske kategorije od stanarinskih doklad izključene in ker maksimiranje rodinskih doklad ni odpravljeno, temveč je v neznatni meri ublaženo. 2. Železničarjem vlada ni dala niti tega malenkostnega izenačenja. Za 22. februarja zanje predvidena seja finančnega odbora je bila odložena. Železničarji smatrajo tako postopanje vlade za izigravanje. 3. Združene organizacije enodušno protestirajo proti omalovaževanju svojih upravičenih želj in zahtev. Osnova se je permanentni akcijski odbor z nalogo, da doseže z vsemi organizacijami v državi sporazum za najresnejšo akcijo v najbližji bodočnosti za izdatno zboljšanje gnotnega položaja vseh aktivnih in upokojenih državnih in železniških uslužbencev in delavcev. 4. Razen te akcije pa ukrenejo železničarji še posebej takoj resne mere in korake za to, da izvede vlada tudi zanje brez vsakega odlašanja izenačenje draginskih in stanarinskih doklad. — Združene organizacije apelirajo na vso javnost, da bi upoštevala nevzdržnost položaja obubožanih nameščencev in jih v njihovem stremljenju podpirala. — Akcijski odbor.

— Vprašanje. V skrajni sili, bedi in obupnosti se nahajajoče učiteljstvo brez stranskih dohodkov in premoženja, prosi vljudno pojasnila v zadevi nam že pred 5 meseci obljubljenih, a doslej še ne nakananih poviškov draginskih doklad, da se tako kruto prizadeto učiteljstvo ve vbo-doče ravnati, ali mu je sploh še obstoj v Jugoslaviji zasiguran ali ne. Če država misli redukcijo učiteljev izvesti z izstradanjem v posmeh drugim stanovom, naj se to takoj objavi, da si učiteljstvo poišče primerne in bolj hvaležne službe, ker dosedanja plača učiteljev še niti ne dosega plače navadnega dninarja. Kakšno stališče bodo zavzele druge države napram Jugoslaviji v tem oziru? — Izpod Pohorja.

— Draginja in naše plače. Listi so prinesli sledečo statistiko, ki nam kaže jasno poslabšanje našega gnotnega stanja:

	1920	1923	
sluga	1660	3280	97%
poduradniki	1780	3760	111%
Uradnik XI.	1920	5000	160%
Uradnik IX.	2120	5880	178%
Uradnik VII.	2340	6920	196%

Naredba štev. 7817.

(Konec.)

Sem z obema rokama za ta predlog, saj je popolnoma upravičen in bodo tudi pravopisni zvezki potem pol manj rdeči. Ampak s fonetičnim pravopisom o Slovincih je križ, da se bogu smili. Naredba ne govori o njem nič. Naredba govori samo o l-u ki ni l, in ki dobimo iz n ega u, ki ni u... Pač pa govori — če se ne motim — druga naredba, da je v šolah rabiti Levčev pravopis... ki pa je vse drugo, samo ne fonetičen. Mogoče bi višji šolski svet dal inicijativo, da se določi in uvede nov, fonetičen pravopis, Levčev pa, ki ne odgovarja več našemu času in njegovim zahtevam, da se odpravi... Saj ne maram kratiti Levcu njegovih zaslug, on je svojo nalogo rešil častno, saj nas je združil za celo vrsto let — ampak današnje razmere so druge in drugačne... Ne boite se revolucije, imeli in preživeli smo hitre več in še hujših... Začeti je treba!

Dokler pa tega novega pravopisa nismo dobili velja stara naredba. Da se povrnem k stvari! Mislim, da bi ne bi

na jedelj pomaranča... ki so ga zadnji čas že banalno tolikokrat pogreli. Ampak kot se je Cankarju zdelo tako izgovarjanje smešno in glupo, tako mu mora pritrčiti vsakdo, kdor ima le količkar zdravega in nepokvarjenega jezikovnega čuta, da je taka izgovarjava gotovega dela naše »intelligence«, nenaravna, prisiljena in neokusna. Stran torej z njo. Če bi hotel cepiti dlako, bi seveda našel tudi v naredbi stvari, ki bi se z njenim duhom ne strinjale. Ampak izjemno pravilo samo potrauje.

V zadnjem lanskem »Popotniku« berem str. 192, kako je učitelj Prlek učil izgovarjavo l kot v in kako mu je žalostno spodletelo. Tisti šalivec je apostrofiral naredbo, obenem pa — najbrž nevede in nehoti — potrdil, da je skušala zadostiti naši potrebi. Gre zato, da se dialekti kolikor mogoče ena bolj nivelirajo med seboj. Naš vrli Prlek in pa n. pr. Kraševac, oba zavedna in trdna Slovenci, bi se najbrž precej težko sporazumela med seboj. Če pa gresta po sredi, t. i. da govorita govornjeni književni jezik, kot ga zahteva naredba, (upoštevaj poleg moderne vokalne redukcije!), bosta sicer žrtvovala

la nekaj od svojega narečja ne bo ju pa več motil vzhod in zahod. Ne recite, da ni mogoče. Saj ni še nihče začel! Hoteti in delati je treba, ne pa vreči puško v koruzo, če do jeseni ne bo opravljeno. Šola bo omogočila, da bo postala ona žrtev njuna skoro neopazna.

V širšem krogu predstavlja ta zahteva po enotnosti seveda tudi jezikovno približanje Hrvatov in Srbom. To zblizanje pa, imejte že o njem kakršnekolikoli nazore, — nikakor ni tako silno enostavno, kot si ga je zamislil celjski romantik dr. Novačan. On e sicer jezični in jezičen doktor, ni pa doktor jezika, pa je naredil kar takole: Vzel je slovnico, jo odprl ravno na tisti strani, kjer so našete glagolske vrste, odbil glagolskim oblikam v I. os. ednine obrazila in jih nadomestil z o. N. pr.: veroval — verovao, zaničeval — zaničevao, kidal — kidao, lagal — lagao, nosil — nosio, držal — držao, gorel — goreo, lezel — lezeo, nesel — nesao, ozebel — ozebao, vzel — uzeo, gnif — gnio itd., itd. Prezrl in zavrgel pa je vso resnično govorico narodovo, ves historični razvoj in vse skup in postavil svoj slovenski Esperanto na edini argument.

Živiljenj. potrebitine	1. 1. 1920	Cene 1923	Povišek v %
mleko	2.50	17	580%
moka	8.—	33	312%
črn kruh	6.—	24	300%
krompir	2.—	8	300%
goveje meso	16.—	70	338%
mast	40.—	168	300%
fižol	4.30	28	551%
sol	1.60	16	900%
premog (tona)	230.—	1100	1378%
drva (1 m ³)	100.—	650	550%
moška obleka	1000.—	6000	500%

VALUTA:

krona v Curihu

1920: 6.— do 7.— 1923: 1.25.

Te številke so glede plač vzete z rodbino s 3 otroci in za IV. krajevni razred. Posnete so po uradnih listih, cene pa po takratnih poročilih. Gorenja tabela kaže nazorno, da dobi višje uradništvo danes le še polovico prejemkov iz l. 1920., sluge in poduradniki pa celo četrtino, številnejše družine pa še manj!

— **In kaj stori vlada?** Tik pred prvim marcem, da si ja ne more uradnik nakupiti še po stari ceni zaloge vsaj za en mesec, je izdal Gremij trgovcev sledeči razglas: **Podraženje cen v trgovinah.** Gremij trgovcev v Ljubljani sporoča: Zaradi podraženja cen v veletrgovinah in tovarnah so ljubljanski trgovci povišali cene v nadrobni prodaji nekaterim predmetom. Od 28. februarja dalje se bodo prodajali na drobno: sladkor kocke 1 kg 26 Din, sira 24 Din; cikorija Franck 1 kg 26 Din, pol kg 13 Din, četrt kg 6.50 Din, osminko kg 4.40 Din; milo; Gazela in Zlatorog: 1 kg 20 Din, Schicht 1 kg 21 Din; kava: najslabša sirova: 1 kg 44 dinarjev, najslabjša žgana 1 kg 56 Din; mast domača 1 kg 42 Din; olje, namizno liter 32 Din; petrolej liter 7 Din. — Vlada nam pa ni izplačala prvega niti onih grošev, ki nam jih je dovolila!

— **Program UJU.** Z današnjim številkom pričnemo orihčevati poročilo odličnega našega tovariša g. Jovo P. Jovanoviča, sedaj šefa kabineta ministra prosvete in člana Glav. Odb. UJU. Ta razprava tvori temelj in podaje smernice za razpravo o našem načelnem programu. Opozorjamo tov. in okrajna učit. društva, naj si te številke lista shranijo in naj otvorijo razpravo o tem vprašanju. Priporočimo bo zbiralo tudi uredništvo »Učit. Tov.«

— **Prvi doktor pedagogike.** V »Zborniku« Slovenske Šolske Matice čitamo: Dne 23. novembra 1922 je bil na ljubljanski univerzi promoviran za doktorja filozofije g. Stane Rapč. Ljudskošolski učitelj v Ljubljani. Samo na sebi bi to ne bilo nič takega, kar bi se naj še posebej omenjalo v »Ped. Zb.«, Zanimiv pa bi vendar utegnil biti ta fakt v toliko, da je mladi doktor prvi — izmed naših promovirancev, ki je že predmet svojega znanstvenega prizadevanja pred vsem drugim vzel pedagogiko ter tako pravzaprav postal — »dr. ped.« In še zanimivejša, naravnost kulturno — interesantna, bo pač vest da si je dr. Rapč za torišče i svojega bodočega praktičnega udeleževanja izbral — področje ljudske šole. — Pri nas je že bilo takih primerov, da se ljudskošolski učitelj ni ustrašil žrtve, ki ji zahteva gimnazijska matura — kot pogoj za vstop na univerzo, ter se je slednjič dokopal — do doktorske časti. Toda taki se mi ne zde toliko interesantni, zato ne, ker se jim je, brž ko so imeli diplomu v roki, ali pa tudi že prej, porved začel obračati bolj »višku« češ — ah, samo da se otresem ljudske šole... — Moj junak

da namreč »z l se liže, z o se poje« in »proč s fračarskim l-om in živio široki demokratski o!« ter da — »jo dobi po glavi, kdor se bo protivilo«. Seveda je s svojo iznajdbo slavno pogorel...

Da se povrnem k stvari. Novčan je s svojo salomonsko rabsodbo zasledoval politične cilje. In če rečem, da jih zasleduje tudi naredba, nisem povedal nikomur nič novega. Zdaj pa bi najrajši nehaj, sicer... Pa saj bom samo še to povedal. Mnenja sem, da jezik ni kemična prvina, ki bi jo lahko po poljubnosti pomešali z drugo in bi jo ta druga potem enostavno absorbirala. Take asimilacije so — morebiti — možne, ampak če so, potem samo in izključno samo potom postopne, počasne, naravne evolucije, nikdar pa ne bo noben Novčan in nobena naredba, ki bi hotela forsirati oziroma narekovati jo od tega in tega datuma, veljavno morda celo še za nazaj — drugega uspeha kot da rodi odpor in nava v vodo na demagoški mlin vseh številnih javnih in prikritih sovražnikov našega jugoslovanskega bratstva. Z drugo besedo — ravno nasprotje tega kar namerava. Kako se temu izogniti? To je tisto, kar noče izpod

je marveč dr. R. ki je prišel iz gimnazije se nato usposobil za ljudskošolskega učitelja in ki zdaj, z najlepšimi uspehi, z vsenčističja odhaja — v ljudsko šolo, oziroma na njeno področje. S tem činom dr. R. najvse razveseljivo izpričuje globoko pojmovanje pedagogiki poverjenega poslanstva: da bo moralni prepad, ki je v vsej strahoti zazjaj zlasti po vojnih letih, mogoče zasuti ter nad njim začeti z novo kulturno le tedaj če je najprej z dotoki novega znanstveno čim globlje fundiranega življenja primerno razmahne tista vzgojna naprava, ki se bodo z njo najbolj da'e zajeti najširše plasti našega naroda — ljudska šola! Naj bi dr. Rapčetu prav kmalu sledili še drugi kongenialni tovariši! — K. O.

— **V posebnem članku se je spomnila dr. Ivana Tavčarja »Narodna Prosveta«**, osrednje glasilo Udruženja Jugoslovanskega Učiteljstva v 15. številki t. l. Podrobno opisuje njegova dela. — Enako se ga spominja tudi »Učiteljski list«, glasilo »Zveze slovanskih učiteljskih društev v Trstu«, ki pravi ob koncu: »Tržaško učiteljstvo ohranil blagopokojniku še posebno drag spomin: kajti boj, ki ga je bil umrl predsednik »Učiteljskega društva«, Štipe Ferluga, za svoje stanovske pravice, je izvojeval pri zadnji instanci na Dunaju poslanec dr. Ivan Tavčar.«

— **Pri pogrebu dr. Ivana Tavčarja** je bilo poleg pov. UJU oficijelno zastopano tudi Ljubljansko učiteljsko društvo.

— **Slika dr. Ivana Tavčarja** za šole in v okras vsaki domači hiši izda v najkrajšem času Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Opozorjamo na današnji inserat.

— **Poziv blaginikom okrajnih učiteljskih društev!** Ob priliki seje širjega sosveta so prejeli predsedniki (namestniki) okrajnih učiteljskih društev po 3—5 izvodov brošure »Unifikacija i reforma osnovne škole« od I. Radovanovića v razprodajo med člani. Ker moramo poravnati račun pri Poverjeništvu UJU v Splitu pozivamo blaginike okrajnih učiteljskih društev, da takoj pošljejo denar od razprodanih izvodov »Glavnemu blaginištvu UJU v Ljubljani«, hkrati pa tudi nerazprodane izvide, da izroči poverjeništvu denar in nerazprodane izvide Pov. UJU v Splitu. Ne odlašajte!

— **Usposobljensni izpiti za občeljudske in meščanske šole** pred državno izpraševalno komisijo v Mariboru (na državnem moškem učiteljskem) se prično dne 23. aprila 1923. Pravilno opremljene prošnje za pripust naj se predlože po šolskem vodstvu pravočasno okrajnemu šolskemu svetu, da bodo najkasneje do 16. aprila v rokah izpraševalne komisije. Kdor bi ne bil prepuščen, se bo pravočasno obvestil: posebna vabila k izpitu se ne bodo pošiljala. — M. Pirc, predsednik.

— **Nova šola za gluhozemo deco.** Doslej so gluhozemo deco iz Bosne in Hercegovine pošiljali v zavod za gluhozemo v Zagrebu. Ministrstvo za socialno politiko je sedaj ustreglo prošnji sarajevske zaščite dece da se v Reljevu ustanovi zavod za gluhozemo deco. Pokrajinska uprava za Bosno in Hercegovino je glede ustanovitve zavoda že ukrenila vse potrebno ter v ta namen imenovala dve kvalificirani učiteljici.

— **Tovariši — lovci!** Tvornica učit. in šolskih potrebščin v Ljubljani potrebuje v svrhu svojega obrata razne ustreljene ptice in živali, ki bi bile primerne za gačenje. V ta namen se naprošajo vsi tovariši-lovci, naj nam o prilikah pošiljajo take eksemplare. **Stroške in poštnino po-**

peresa. Rekli boste, da sem separatist in »lokalpatriot«. Nisem! Mislim pa, da ta pretopitev oziroma spojitev ni tako potrebna, kot smo si to sugerirali. Med nami in našimi južnimi brati je razlika v jeziku mnogo manjša kot n. pr. med severnim in južnim Italijanom ali belgijskim in Francozom z Riviere. In če tam ne pride nikomur na misel, da bi ju zblíževal in prepačjal, če tam ni potrebno, kako da bi bilo pri nas? Če se nečemo pravdati za oslovo senco, moramo priznati, da jezik oziroma razlika v dialektih njegovih nikakor ne vpliva ne na politiko, ne na narodno gospodarstvo, ne na umetnost, sploh nikakor na strukturo njegovega mentaliteta. Učili se bomo srbohrvaščine vsi radi, tisočkrat rajši, kot smo se nemščine, ampak naj nam puste, kar nam je bilo sveto tako dolgo, naš materni jezik! In pa še eno: Popolnoma nič ne dvomim, da je popolnoma nemogoče izvati živ jezik, pa bilo z ognjem in mečem ali z naredbo ali s sistemom, ne danes, ne v sto letih, sploh ne — hotê. In povrh še jezik, ki je bil cepčen komaj predvečernimi ki je svoje najlepše cvetove odprl šele s nočmi... Moji nasprotniki pra-

vrnemo. Na delo tedaj: procvit naših gospodarskih podjetij je korist celotne naše organizacije, ker se čisti dobiček od njih uporabljajo izključno za organizacijo in narodno-kulturne namene!

— **Ko Ljubljanski člani Slovenske Šolske Matice** se naprošajo da pridejo po knjige v »Učiteljsko tiskarno« ali pa jih prejmejo skupno potom šolskih vodstev. — Poverjenik.

† **Umrli je dne 22. svečana t. l. v Gotenica**h na Kočevskem tamošnji šolski voditelj gosp. Ivan Poznik. — Rojen je bil l. 1861. na Mlaki v Kočevskem. Obiskal je osnovno šolo v Stari cerkvi, gimnazijo v Kočevju in učiteljske v Ljubljani. — Zrelotni izpit je napravil l. 1881, usposobljenostni pa l. 1883 v Ljubljani. — Služboval je potem na osnovnih šolah na Kočevskem in sicer: »V Polomu, v Dragi, v Grčaricah, zopet v Polomu, v Ovcijaku, v Ljenuvdu in končno v Gotenica,« kjer je dan pred smrtjo še poučeval. Prihodnji dan, četrtek, bi imel še ponavljalno šolo, a ni mogel več iz postelje. Prijazno ga vpraša soproga: »Li boš mogel danes v šolo?« »Ne draga moja, ne! Bom šel v večni raj, — bom danes umrl. — Skrbj za otroke!« — To so bile zadnje njegove besede. — Vsa prestrašena skoči po župnika. Kmalu po njegovem prihodu izdihne blago dušo. Ni si privoščil počitka do zadnje ure. — Kdor je poznal tovariša Poznika, posebno pa njegovi šolci, s katerimi je še v l. 1921 praznoval 40 letnico službovanja, ga bodo vedno imeli v dobrem spominu. — Zapustil je ženo in nepreskrbljene otroke. — Naj mu bo zemljica lahka!

Neodrešena domovina in obmejno šolstvo.

— **Po poročilih iz Koroške** so koroški Slovenci zelo nezadovoljni in razočarani nad rezultati beogradske konferenice. Koroški Slovenci so pričakovali, da se doseže na tej konferenci tudi glavni sporazum v tej smeri, da se popolnoma in definitivno uredi nacionalno vprašanje koroških Slovencev v Avstriji. Koroški Slovenci so se nadejali, da bo beogradska vlada končno pritisnila na Avstrijo, da začne izvrševati v mirovni pogodbi jasno začrtane določbe o narodnih manjšinah. Kot temeljne točke sporazuma so postavili koroški Slovenci: otvoritev narodnih slovenskih šol povratek izgnanih slovenskih učiteljev, pravico ustanavljanja slovenskih narodnih društev in drugih gospodarskih organizacij in garancije za popolno politično in kulturno svobodo. Obveznosti, ki jih je Avstrija prevzela v mirovni pogodbi, absolutno še do danes niso izpolnjene. Koroški Slovenci so veliko pričakovali od potovanja avstrijskega zveznega kancelarja v Beograd, a sedaj je jasno, da so v svojih zahtevah doživeli popolno razočaranje. Glavno krivdo v tem oziru pripisujejo površni osti naše diplomatično-informativne družbe, ker se nista niti dunajsko poslanništvo niti konzulat v Celovcu zadostno zanimala za položaj koroških Slovencev.

— **Italijanska šola v Solkanu.** Kakor poroča »Edinost«, se delajo priprave za otvoritev italijanske šole v Solkanu pri Gorici. V Italiji, kjer bi bile šole mnogo bolj potrebne najbrže ne odvajajo s tako vnuem novih šol.

— **Kzi so zahtevali koroški Slovenci in kako jih je vlada unoštevala?** Pred bogatiji naše vlade z Nemci in avstrijskim državnim kanclerjem je slovenski viho, da se bo zgodilo vseeno, da se mora... Če se bo zgodilo, naj se v božjem imenu... Imam pa zadoščenje, da tega ne bom nikdar doživel... In še drugo zadoščenje, še čisteše, ker je egoistično, da namreč ne dožive tega tudi ne moji nasprotniki...

Če smo se s fonetičnim pravopisom približali, smo storili vse, kar smo smeli.

Gospoda — jezik, ki je bil našim pradedom edina svetinja ki jim je ni mogel streti ne Hun, ne Madžar, ne Turak, ne Rim, ne Habsburžan — 1000 let nihče —, ta jezik ne sme umreti! Jezik, ki je edini dožil naše očete in matere, da niso žalostno propali v najhu ših časih, — ta jezik je zaslužil lepšo in častnejšo usodo, kot pa da ga zdaj mi svobodni sinovi sami obsodimo med adakta v slovstv. zgod. arhiv... Ta jezik ne sme umreti... In pa — bodite mirni... Jezik, ki je še tako mlad in močan da nam je šele v današnji generaciji pognal Cankarja in Zupanciča, ta jezik bo živel. Večno! Da pa bo živel slavno in da bo rasel in se razcvital — to bodi naša skrb in naše veselje in naš donos in naše — delo!

Ernest Tiran.

narod na Koroškem stavil na našo vlado v glasilu »Koroški Slovenec« sledeče zahteve: »Hočemo slovenske šole« — piše »Koroški Slovenec« — »in slovenske učitelje! Imamo učitelje, a so pregnani in jim je povratek nemogoč. Hočemo svobodo pri ustanavljanju gospodarskih naprav in organizacij! Naše zadrage naj poslujejo neovirano in svobodno. Hočemo svobodo za naša kulturna društva! Dovolijo naj se tečaji, igre, narodne prireditve. Hočemo slovenskega jezika zmožne uradnike predvsem nepristranske sodnike! Hočemo zaščito od orožništva proti napadom od raznih nam nasprotnih plačanih elementov! Mi plačujemo davke in prisilna posojila, mi hočemo tudi narodno in kulturno svobodo, pravico in enakopravnost z drugimi državljani republike Avstrije. Ne prosimo, zahtevamo to ne samo na podlagi raznih pogodb, ampak po pravicah človečanstva! Brez rešitve našega vprašanja bo jasen sporazum med Jugoslavijo in republiko Avstrijo nemogoč.«

Učiteljski pravnik.

— **Š Učiteljem, bivšim vojakom,** ki so im po naredbi Urad. lista štev. 110 od 24. oktobra 1922 priznana vsa leta, ki so jih izgubili radi vojne, tudi v povšice je potreba vložiti vloge za pripoznanje let in z navedbo potrebnih podatkov.

Nove knjige in druge publikacije.

— **kpl Arsene Lupin, gentelman — vlomilec** Maurice Leblanc. Poslovenil Vladimir Levstik. Založila knjigarna Kleinmayer & Bamberg v Ljubljani. Cena elegantno vezani knjigi 40 Din. Str. 229.

— **kpl Morski razbojnik.** Spisal kapitan Frederick Marryat. Iz angleščine prevedel J. M. Založila knjigarna Ig. pl. Kleinmayer & Fed. Bamberg v Ljubljani. Cena elegantno vezani knjigi 36 Din. Str. 192.

— **kpl Knjiga za Tebe.** Marguerite Buratt-Provius. Poslovenil Alojz Gradnik. Cena elegantno vezani knjigi 32 Din. Izdala in založila knjigarna Ig. pl. Kleinmayer & Fed. Bamberg v Ljubljani.

— **kpl Prigode čebelice Maje.** Roman za deca. Waldemar Bonsels. Poslovenil Vladimir Levstik. Cena elegantno vezani knjigi z osmimi slikami 40 Din. Izdala in založila knjigarna Ig. pl. Kleinmayer & Bamberg v Ljubljani. (O knjigi še izpregovorimo.)

Književnost in umetnost.

— **k Vanredni broj Glasnika** ministrstva narodnega zdravlja. O tuberkulozi. Sadržaj: Pravilnik o radu antituberkuloznih dispanzera; Dr. G. Bogič: Komparativna statistika tuberkuloze v Jugoslaviji i u nekim susednim zemljama; Dr. Vjek. Kušan. Pitanje tuberkuloze s medicinskog i socijalno-higijenskog gledišta; Dr. Drag. Popović: Upustva za sestre u dispanzeru; Dr. Kun: Izveštaj o osnivanju i radu škole za sestre pomoćnice u Zagrebu. Spisak antituberkuloznih dispanzera; Obrazac za mesečni izveštaj dispanzera. — Izdaje Ministarstva Narodnog Zdravlja, Beograd.

— **k Dve novi knjigi.** I. Arsene Lupin, gentelman-vlomilec, Maurice Leblanc. Poslovenil Vladimir Levstik. Ze ime prevajalca nam pove, da je v knjigi nekaj privlačnega, kar bo vzbujalo in vzdržalo čitalčovo napetost in vztrajnost pri čitanju. Levstik je znan že med nami po svojih prevodih in tudi originalih: njegov jezik je čist, izklesan in bogat na besednem zakladu — samonikel. Njegovi prevodi se čitajo lahko in z užitkom. Predstojeca knjiga ima sledečo vsebino: Aretacija Arsena Lupina. — Arsen Lupin v zaporu. — Arsen Lupin pobegne. — Skrivnostni potnik. — Kraljičine orglje. — Srčna sedmica. — Blagajna gospe Imbertove. — Črni biser. — Herlock Holmes pride prepozno. II. **Morski razbojnik.** Spisal kapitan Frederick Marryat. Iz angleščine prevel J. M. Vsebina: V Biskajskem zalivu. (Med Španijo in Francijo). — Stari samec. — Vihar. — Luknja v ladji. — Stara devica. — Pomorski kadet. — Sleeper's Bay. — Napad. — Zajetje. — Na peščenem otoku. — Rešitev. — Poročnik. — Na suhem. — Srečanje. — Zmota. — Pri otokih Kalikos. — Sodba. — Knjige bodo zelo dobro služile našim ljudskim knjižnicam, ker bo ljudstvo sigurno zelo rado segalo po njih.

— **»Zvonček«**, februarška številka ima sledečo vsebino: 1. Jos. Vandot: Polž. Pesem. 2. Ivo Trošt: Ratko Lipovec. Pripovedka izpod Krima. 3. Matija Pirc: Maribor. Opis s 3 podobami. 4. Fr. Ločnikar: Poslednji smehljaj. Pravljičica. 5. Kropa na Gorenjskem. Podoba. 6. Silv. Košutnik: Kaznovan ponom. Pripovedka. 7. Anica: Novica. Pesem. 8. Janko Leban: Neuslužni Ivo. Povest. 9. Ulva: Miklavž, Grdavič in Dušan. Pesem. 10. Nadin Nevenko: Stanko in muca. Pesem. 11. Anton Vogrinec: Angelica in škorček. Povest. 12. Desanka: Naša Alenčica. Pesem s podobo. 13. Pouk in zabava. 14. Kotiček gospoda Doropoljskega.

Naša gospodarska organizacija.

— **g Članarina in darila za učiteljski konvikt.** Na račun mesečne plače: Miroslav Repovž, učitelj na l. m. deški osnovni šoli 10 Din in Jakob Dimnik, nadučitelj 10 Din.